

Szanowny Pan Premier Donald Tusk

Prezes Rady Ministrów

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Warszawa

Szanowny Pan Minister Adam Szlapka

Minister ds. Unii Europejskiej

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

al. Ujazdowskie 1/3, 00-583 Warszawa

Szanowny Pan Minister Radosław Sikorski

Minister Spraw Zagranicznych

Biuro do spraw Przewodnictwa Polski w Radzie UE

Al. J. Ch. Szucha 23, 00-580 Warszawa

Warszawa, 11 czerwca 2025 r.

Szanowny Panie Premierze,

Szanowni Panowie Ministrowie,

Europa zawsze była kontynentem wartości – wolności, równości i solidarności. Dziś, w obliczu globalnych kryzysów klimatycznych, społecznych i zdrowotnych, te wartości muszą znaleźć swoje odzwierciedlenie również w polityce żywnościowej Unii Europejskiej. **Potrzebujemy**

systemu żywnościowego, który nie wyklucza, lecz chroni, który nie niszczy, lecz odbudowuje, który nie podporządkowuje się interesom rynkowym, lecz służy ludziom, środowisku i przyszłym pokoleniom.

Nadszedł czas, aby idea solidarności ożyła na nowo – aby stała się siłą napędową sprawiedliwej transformacji systemu żywnościowego. Obywatele i obywatelki Unii Europejskiej zasługują na nowy model produkcji, dystrybucji i konsumpcji żywności, oparty na poszanowaniu zdrowia publicznego, ochronie środowiska i uznaniu praw zwierząt. **Bezpieczna, zrównoważona i etyczna żywność nie może być przywilejem nielicznych – musi stać się fundamentem europejskiej wspólnoty.**

Nasza inicjatywa ma jeden cel: **budowę Europy, w której nikt nie jest pozostawiony bez dostępu do zdrowej żywności, w której mieszkańcy obszarów wiejskich i miejskich mają równe szanse na dobre życie, w której troska o klimat, glebę, wodę i powietrze nie jest wyjątkiem, lecz standardem.** Wspólnym wysiłkiem możemy stworzyć system żywnościowy, który nie tylko odpowie na wyzwania współczesności, ale stanie się wzorem dla świata.

Dziś musimy spojrzeć w przyszłość i zadać sobie fundamentalne pytanie: **czy Europa pozostanie wierna swoim wartościom?** Jeśli tak, to zmiana polityki żywnościowej jest nie tylko koniecznością – jest naszym obowiązkiem.

Szanowny Panie Premierze, Panowie Ministrowie,

w związku z kończącą się prezydencją Polski w Radzie Unii Europejskiej ("**Prezydencja**"), której sprawowanie przypada na okres od 1 stycznia do 30 czerwca 2025 r., w imieniu Green REV Institute, partnerów zrzeszonych w ramach Federacji Bezpieczna Żywność oraz niżej podpisanych organizacji społeczeństwa obywatelskiego, niniejszym przedkładamy ten list, stanowiący wezwanie do podjęcia natychmiastowych działań na rzecz sprawiedliwej i etycznej transformacji w kierunku zrównoważonych systemów żywnościowych, w tym Wspólnej Polityki Rolnej zgodnej z wartościami Unii Europejskiej, Europejskim Zielonym Ładem, a także poprawy bezpieczeństwa żywnościowego oraz zdrowia obywateli i obywaterek.

Obejmując prezydencję w Radzie Unii Europejskiej Polska obrała ważne dla Wspólnoty hasło "**Bezpieczeństwo Europy!**", wyznaczając główne obszary działania jako:

1. obronność i bezpieczeństwo;
2. ochrona ludzi i granic;
3. odporność na obcą ingerencję i dezinformację;
4. zapewnienie bezpieczeństwa i swobody działalności gospodarczej;
5. transformacja energetyczna;
6. konkurencyjne i odporne rolnictwo;
7. bezpieczeństwo zdrowotne.

Określając cele szczegółowe w ramach obszaru “Konkurencyjne i odporne rolnictwo” Prezydencja wprost wskazuje, że:

“Bezpieczna, wysokiej jakości i dostępna żywność to europejskie dobro publiczne. Dlatego Europa musi zadbać o wzmocnienie pozycji rolników w łańcuchach wartości, w tym o stabilizację ich dochodów. Potrzebujemy konkurencyjnego i odpornego europejskiego rolnictwa, które zapewni Europejczykom bezpieczeństwo żywnościowe. Wszelkie działania UE powinny uwzględniać wrażliwe sektory rolnictwa i gwarantować przestrzeganie przez producentów spoza UE unijnych standardów jakości i bezpieczeństwa żywności oraz zrównoważonego rozwoju. Dlatego też polska prezydencja będzie dążyć do kształtowania silnej Wspólnej Polityki Rolnej, która wspiera rolników oraz rozwój obszarów wiejskich. Polityka ta powinna zachęcać, a nie zmuszać rolników do podejmowania działań chroniących środowisko oraz wskazywać korzyści ze zwalczania i zapobiegania”¹.

Prawdą jest, że wypracowanie silnej Wspólnej Polityki Rolnej, wspierającej rolników oraz rozwój obszarów wiejskich, zachęcającej tym samym do podejmowania działań chroniących środowisko, stanowi dzisiaj jedno z fundamentalnych wyzwań, zyskujących na znaczeniu w dobie postępującego kryzysu klimatycznego.

¹ <https://polish-presidency.consilium.europa.eu/media/gt3pbw5w/program-polskiej-prezydencji-w-radzie-unii-europejskiej.pdf>, s.7.

Bezpieczna Europa to również bezpieczna żywność. Tylko przyjmując zintegrowane podejście do bezpieczeństwa, obejmujące także bezpieczeństwo żywności oraz żywnościowe, możemy zapewnić stabilny i pomyślny świat dla przyszłych pokoleń.

Dlatego też apelujemy do Prezydencji do zainicjowania i podjęcia działań dążących do budowania zrównoważonego, bezpiecznego systemu żywnościowego oraz niezbędnych dla wdrożenia kompleksowych reform polityki żywnościowej.

Budowanie gospodarki zrównoważonej oraz niskoemisyjnej aktualizuje potrzebę kompleksowych działań obejmujących politykę regulacyjną, prace legislacyjne, edukację oraz kampanie na rzecz podnoszenia świadomości społecznej. Kluczowym elementem tej transformacji jest uwzględnienie systemów żywnościowych, zwłaszcza wyzwań związanych z wysokoemisyjną produkcją mięsa oraz bezpieczeństwem żywnościowym – zarówno pod względem jakości, jak i dostępności zdrowej i pełnowartościowej żywności. Obecny system żywnościowy jest oparty na ekspansywnym rolnictwie i produkcji zwierzęcej. Model ten w znacznym stopniu przyczynia się do emisji gazów cieplarnianych, co wraz z marnotrawstwem żywności i nie zrównoważonymi ekologicznie praktykami rolniczymi pogłębia i tak już poważny kryzys klimatyczny. Fermy przemysłowe negatywnie oddziałują na zdrowie i jakość życia osób mieszkających na wsi, naruszając ich prawa do zdrowia, życia w czystym środowisku, a także prawo własności i swobodę prowadzenia działalności gospodarczej.

Powyższe znajduje swoje potwierdzenie w badaniach naukowych.

Związki między emisjami z produkcji zwierzęcej są widoczne zwłaszcza w relacji do stanu klimatu i środowiska. Jak wskazuje się w raporcie Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu:

„antropogeniczne zmiany klimatu już teraz wpływają na wiele ekstremalnych zjawisk pogodowych i klimatycznych w każdym regionie na całym świecie. Doprowadziło to do rozległych negatywnych skutków dla bezpieczeństwa

żywnościowego i wodnego, zdrowia ludzkiego oraz gospodarek i społeczeństwa, a także związanych z tym strat i szkód”².

Zmiany klimatu przyczyniają się do susz rolniczych i ekologicznych, degradacji gruntów³, powodują straty rolnicze negatywnie oddziałując na jakość żywności oraz możliwość zaspokojenia rosnącej na nią podaży⁴, prowadząc tym samym do problemów z produkcją żywności i dostępnością wody⁵. Do istotnych zagrożeń należy także zaliczyć kwestie antybiotykoodporności i zanieczyszczania żywności⁶.

Zależności te mają jednak one charakter wzajemny i dwukierunkowy, a to z uwagi na fakt, że emisje gazów cieplarnianych generowane wskutek produkcji żywności w sposób wymierny przyczyniają się do przyspieszenia postępujących, antropogenicznych zmian klimatu *per se*.

Jak wskazuje się w Raporcie „*Red and processed meat in the context of health and the environment: Information brief many shades of red and green*” przygotowanym przez Międzynarodową Organizację Zdrowia:

„produkcja czerwonego mięsa została zidentyfikowana jako kluczowy czynnik przyczyniający się do emisji gazów cieplarnianych w rolnictwie, w porównaniu z innymi rodzajami produkcji żywności. Wraz z mlekiem (...) przyczynia się do 55% całkowitej globalnej emisji z rolnictwa. Żywność pochodząca od zwierząt gospodarskich stanowi 72-78% całkowitej emisji z rolnictwa, a produkcja bydła przyczynia się do 80% emisji z przeżuwaczy. Emisje te występują głównie w postaci metanu i podtlenku azotu. Emisje metanu pozostają w atmosferze przez krótszy czas

² IPCC, 2023: Sections. In: Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, H. Lee and J. Romero (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, pp. 35-115, doi: 10.59327/IPCC/AR6-9789291691647, https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_LongerReport.pdf, s. 42.

³ Ibidem, s. 46

⁴ Bezner Kerr, R., T. Hasegawa, R. Lasco, I. Bhatt, D. Deryng, A. Farrell, H. Gurney-Smith, H. Ju, S. Lluch-Cota, F. Meza, G. Nelson, H. Neufeldt, and P. Thornton, 2022: Food, Fibre, and Other Ecosystem Products. In: Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [H.-O. Pörtner, D.C. Roberts, M. Tignor, E.S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegria, M. Craig, S. Langsdorf, S. Löschke, V. Möller, A. Okem, B. Rama (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA, doi:10.1017/9781009325844.007, https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_Chapter05.pdf; s. 832.

⁵ IPCC, 2023: Sections. In: Climate Change 2023: Synthesis Report...., s. 49.

⁶ https://futurefood4climate.eu/wp-content/uploads/2023/01/ui883g-SWD_2023_4_1_EN_document_travail_service_part1_v2.pdf

niż emisje dwutlenku węgla, ale są znacznie silniejsze i nadal przyczyniają się do znacznego ocieplenia - około 23-40% całkowitej emisji”⁷.

W Raporcie wprost wskazuje się, że systemy produkcji żywności zwierzęcej w tym przede wszystkim krów, owiec oraz trzody chlewnej generują co do zasady największe emisje gazów cieplarnianych, które będą rosły wraz z ekspansją hodowli i produkcji. Co przy tym istotne, wysokie emisje gazów cieplarnianych związane z rolnictwem zwierzęcym wynikają również z produkcji paszy dla zwierząt, która według szacunków odpowiada za 55% emisji z rolnictwa na całym świecie⁸.

W nauce wskazuje się innymi słowy na ekspansywność klimatyczną globalnego systemu żywnościowego, który: *„od produkcji nawozów po przechowywanie i pakowanie żywności, jest odpowiedzialny za jedną trzecią wszystkich emisji gazów cieplarnianych powodowanych przez człowieka”⁹.*

W konsekwencji jest jasne, że obecny system żywnościowy niekorzystnie wpływa zarówno na klimat, jak i na środowisko, przyczyniając się do zanieczyszczenia oraz wysokiej emisji gazów cieplarnianych.

Opisany powyżej *status quo* nie pozostaje także obojętny dla praw człowieka.

Powyższe dotyczy w szczególności postępującego zjawiska antybiotykooporności. Badania wskazują, że:

“zarówno w Polsce jak i na świecie notuje się wzrost zużycia substancji leczniczych w produkcji rolniczej. Głównym problemem jest brak kontroli nad sprzedażą oraz dawkowaniem tych substancji w paszach (...) Nieracjonalne wykorzystywanie antybiotyków przyczyniło się do powstania lekoopornych szczepów bakterii, na które nie działają antybiotyki ostatniej szansy. Bakterie poddane działaniu antybiotyków,

⁷ Red and processed meat in the context of health and the environment: many shades of red and green. Information brief. Geneva: World Health Organization; 2023, <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/370775/9789240074828-eng.pdf?sequence=1>; , s. 13

⁸ Ibidem.

⁹ Gilbert, N. One-third of our greenhouse gas emissions come from agriculture. Nature (2012). <https://doi.org/10.1038/nature.2012.11708>, s. 1;
zob. też: <https://www.un.org/en/climatechange/science/climate-issues/food>

poprzez różne szlaki metaboliczne wypracowują mechanizmy oporności. Potrafią również przekazywać geny oporności na następne pokolenia, a także pomiędzy bakteriami innego gatunku. Nadmierne i często nieuzasadnione stosowanie antybiotyków, stosowanie ich w nieodpowiednich dawkach lub też poprzez przedwczesne przerywanie kuracji antybiotykowych przyczyniło się do nasilenia budowania mechanizmów oporności przez bakterie”¹⁰.

Te zależności zostały również dostrzeżone przez Unię Europejską, ponieważ w założeniach Europejskiego Zielonego Ładu wprost wskazano, że:

„plany strategiczne będą musiały odzwierciedlać wyższy poziom ambicji, aby znacząco ograniczyć stosowanie i ryzyko związane z chemicznymi pestycydami, a także stosowanie nawozów i antybiotyków (...) Strategia Od pola do stołu (...) zajmie się kwestią stosowania pestycydów i nawozów w rolnictwie”¹¹.

Niezależnie od antybiotykooporności, podkreślić należy kwestie związane z warunkami pracy w sektorze rolno-spożywczym, poziomem życia osób mieszkających w sąsiedztwie ferm przemysłowych, a wreszcie wskazać na trudności w dostępie do żywności wegańskiej i roślinnej, jakich doświadczają mieszkańcy wielu krajów Unii Europejskiej (w tym Polski).

Mając jednocześnie na uwadze niepowodzenia w wypracowaniu ostatecznej wersji Strategii “Od pola do stołu” poruszone powyżej problemy wymagają tym pilniejszego i bardziej kompleksowego zaadresowania, w tym ze szczególnym uwzględnieniem podstawowej potrzeby ustanowienia zrównoważonego systemu żywnościowego.

W konsekwencji zwracamy uwagę Prezydencji na akty prawne oraz zamierzenia legislacyjne, kluczowe dla budowania zrównoważonego systemu żywnościowego a w konsekwencji, także silniejszego oraz odporniejszego rolnictwa tj.:

¹⁰ Kupiec J. M., Problematyka funkcjonowania zwierzęcych ferm przemysłowych i ich potencjalna uciążliwość dla środowiska, elementów przyrodniczych oraz człowieka, Poznań 2023, s. 34-35; https://www.salto-youth.net/tools/otlas-partner-finding/download/10091/JM_Kupiec_ZielonySłon_podpisany.pdf

¹¹ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF, s. 12-13.

1. znakowanie (etykietowanie) żywności, a w konsekwencji przede wszystkim Rozporządzenie UE 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności¹². Obszar ten wymaga przede wszystkim:

- a. uwzględnienia nowelizacji regulacji dotyczących znakowania żywności, co ma kluczowe znaczenie dla realizacji prawa do informacji o produktach, a przez to wzrost świadomości, zmianę nawyków żywieniowych, a ostatecznie zwiększenie presji społecznej na decydentów. Konieczne jest m.in. wprowadzenie:
 - 1) obowiązkowego etykietowania wartości odżywczej z przodu opakowania;
 - 2) oznaczenia pochodzenia produktów;
 - 3) wypracowanie ram etykietowania zrównoważonej żywności.
- b. zwiększenia dostępu do technologii umożliwiających pozyskiwanie informacji o żywności, jej pochodzeniu i wpływie, tak aby nowe technologie były wykorzystywane zarówno w procesach społecznych (wzrost świadomości społecznej), jak i politycznych (zwiększanie presji społecznej na decydentów).

Oznakowanie żywności to nie tylko prawo do informacji, ale również do bezpieczeństwa, zdrowia i ochrony grup szczególnie narażonych na dyskryminację. Właściwe etykietowanie chroni prawa kobiet, mniejszości, osób z niepełnosprawnościami i zagrożonych ubóstwem. Żywność, jako dobro podstawowe, powinna być przedmiotem działań państwa w zakresie zdrowia publicznego, polityk społecznych, ochrony praw mniejszości, walki z ubóstwem żywnościowym, ochrony środowiska i polityk klimatycznych.

2. zielone zamówienia publiczne w tym w szczególności w sposób uwzględniający przeciwdziałanie marnotrawstwu żywności, a niezależnie poprzez zwiększenie dostępności lokalnej, zrównoważonej, etycznej żywności w placówkach oświatowych, społecznych i ochrony zdrowia. Także dyrektywa dotycząca zamówień publicznych powinna zostać zrewidowana w celu zakazania państwom członkowskim dokonywania wyboru wyłącznie na podstawie ceny, a zamiast tego wprowadzenia kryterium

¹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz. U. UE. L. z 2011 r. Nr 304, str. 18 z późn. zm.).

„najlepszej wartości”, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju oraz jakości żywności. Zmiana ta powinna obejmować również wyznaczenie celów dla państw członkowskich, mających na celu stopniowe zwiększanie zamówień na zrównoważoną żywność, uwzględniając aspekty środowiskowe, społeczne, dobrostan zwierząt, żywienie oraz kwestie ekonomiczne. Aby wspierać rynek zrównoważonej żywności, rewizja Dyrektywy 2014/24/UE powinna innymi słowy wprowadzać ramy dla państw członkowskich UE, obejmujące stopniowe zwiększanie zamówień na żywność z uwzględnieniem aspektów środowiskowych, społecznych, dobrostanu zwierząt, odżywiania oraz ekonomicznych. Powinna uwzględniać minimalne normy dla produktów ekologicznych, zrównoważonych małych gospodarstw i sprawiedliwego handlu.

3. kompleksowy pakiet polityk oraz prawodawstwa, skoncentrowany na wsparciu transformacji na terenach wiejskich - żywimy głębokie przekonanie, że zielona transformacja nie może mieć miejsca bez odpowiedniego stymulowania sektora rolno-spożywczego. Ważne pozostaje zapewnienie wsparcia finansowego, technicznego i szkoleniowego dla osób zaangażowanych w produkcję żywności. Sektor rolniczy staje się obecnie realnym adresatem nie tylko wszelkich form pomocy finansowej (preferencyjne kredyty, dotacje i subsydia na modernizację technologiczną) ale wymaga realizacji skoncentrowanych na tym sektorze działań edukacyjnych oraz doradczych. Rolnicy powinni otrzymać wsparcie we wdrażaniu innowacji technologicznych oraz cyfryzacji (zielona biotechnologia, gospodarka obiegu zamkniętego), a także w budowaniu zrównoważonych łańcuchów dostaw. Koszty finansowe oraz społeczne zielonej transformacji są bowiem realnym wyzwaniem oraz ciężarem, który nie może zostać w całości nałożony na braki sektora rolniczego.
4. przeciwdziałanie marnowaniu żywności, co aktualizuje potrzebę pilnej weryfikacji i aktualizacji ustanowionych dotychczas celów wraz z uwzględnieniem roli sektora produkcji i przetwórstwa, a także odpowiedzialność dystrybutorów, szczególnie dużych sieci handlowych. Unijne cele muszą być dostosowane do wyzwań klimatycznych, społecznych i środowiskowych. Konieczne staje się wypracowanie odpowiednich środków reakcji prawnej wspierających zrównoważony system żywnościowy, z naciskiem na eliminowanie nierówności, które faworyzują dużych producentów i sieci

dystrybucji, a wykluczają małych dostawców i osoby o niższych dochodach. Należy również skoncentrować się na legislacji dotyczącej marnowania żywności, szczególnie w sektorze hodowlanym, który przyczynia się do znaczących strat żywnościowych, zanieczyszczenia środowiska i zmian klimatycznych.

5. transformacja żywienia zbiorowego, w tym poprzez zmianę unijnego Programu dla Szkół, który od 2017 roku promuje dystrybucję owoców, warzyw oraz produktów mlecznych w szkołach. Proponujemy przede wszystkim uwzględnienie roślinnych zamienników mleka i wprowadzenie kryteriów dotyczących jakości i pochodzenia żywności, które obecnie są pomijane. Program, choć ma na celu poprawę nawyków żywieniowych dzieci, powinien lepiej wspierać cele związane z zrównoważoną produkcją i konsumpcją, w zgodzie z nową Wspólną Polityką Rolną na lata 2023-2027 oraz Strategią „Od pola do stołu”. Niezbędne jest dostosowanie działań do wyzwań współczesnego rolnictwa i potrzeb społecznych, aby program mógł skutecznie przyczynić się do realizacji długofalowych celów zdrowotnych i środowiskowych UE.

Jednocześnie postulujemy zaangażowanie Prezydencji w toczące się już na poziomie unijnym prace dotyczące następujących zagadnień:

1. Dyrektywy o Twierdzeniach Ekologicznych (Green Claims Directive, 2023/0085), mającej na celu walkę z greenwashingiem, a w konsekwencji obejmującej zasady dotyczące potwierdzania i komunikowania twierdzeń ekologicznych;
2. Systemu zrównoważonego rolnictwa UE (Sustainable Food System EU), czyli w istocie inicjatywy mającej na celu transformację systemów żywnościowych w kierunku bardziej zrównoważonym.

Mając na uwadze powyższe oraz koszty związane z transformacją systemu żywnościowego, w tym także przewidywany opór społeczny, ponownie wzywamy do zainicjowania i podjęcia działań dążących do budowania sprawiedliwego, zrównoważonego i bezpiecznego systemu żywnościowego oraz niezbędnych dla wdrożenia kompleksowych reform polityki żywnościowej. Bezpieczna Europa to bowiem także bezpieczny i zrównoważony system żywnościowy.

Panie Premierze, Panowie Ministrowie,

Prawo do bezpiecznej żywności musi w końcu zostać uznane za podstawowe prawo każdego człowieka. Polityka żywnościowa Unii Europejskiej nie może być postrzegana wyłącznie w kategoriach gospodarczych – to jeden z kluczowych filarów polityki społecznej, klimatycznej i środowiskowej.

Nowoczesna polityka żywnościowa powinna opierać się na wartościach takich jak sprawiedliwość, solidarność i odpowiedzialność. Nie godzimy się na to, by współczesna polityka żywnościowa Europy pogłębiała katastrofę klimatyczną i nierówności społeczne. Chcemy, aby wyrównywała szanse, gwarantując każdemu i każdej – niezależnie od wieku, miejsca zamieszkania czy statusu majątkowego – prawo do zdrowej, zrównoważonej i etycznej żywności.

Musimy zacząć patrzeć na politykę żywnościową w nowy sposób – nie przez pryzmat finansowych zysków i strat, lecz przez pryzmat bezpieczeństwa ludzi, przyszłych pokoleń, klimatu i środowiska.

Sygnatariusze i Sygnatariuszki Listu

1. Danuta Kuroń
2. prof. dr hab. Piotr Skubała, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Instytut Biologii, Biotechnologii i Ochrony Środowiska.
3. prof. dr hab. Andrzej Elżanowski, zoolog i bioetyk, Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Etycznego, Uniwersytet Warszawski
4. prof. nadzw. dr hab. inż. Tadeusz Pomianek, Prezydent Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie
5. dr hab. Joanna Hańderek, prof. UJ, autorka, felietonistka
6. dr hab. Anna Kozajda, prof. IMP, Kierownik Pracowni Bezpieczeństwa Biologicznego, Zakład Bezpieczeństwa Chemicznego w Instytucie Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera w Łodzi
7. dr hab. Piotr Krajewski, prof. Uniwersytetu Łódzkiego

8. dr n. med. Tomasz Jeżewski, lekarz, specjalista w zakresie chorób wewnętrznych oraz kardiologii
9. dr. Sylwia Spurek, prawniczka, radczyni prawna, legislatorka. Prezeska European Fem Institute
10. dr. Marzena Cypryańska-Nezlek, psycholożka społeczna, wykładowczyni na Uniwersytecie SWPS, Centrum Działań dla Klimatu i Transformacji Społecznych
11. dr Robert Maślak, Zoolog, adiunkt na Wydziale Nauk Biologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego
12. dr Ryszard Kulik, psycholog, Fundacja Klub Myśli Ekologicznej
13. Iwona Kibil, dietetyczka

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego:

1. Fundacja Green REV Institute
2. Stowarzyszenie 9dwunastych
3. Fundacja Akcja Demokracja
4. Inicjatywa Akcja Uczniowska
5. Stowarzyszenie BoMiasto
6. Fundacja Compassion in World Farming Polska
7. Dolina Bawole Serce
8. Fundacja Earth Day Everyday
9. ECO EDU kids
10. Ekowyborca
11. Federacja Wegan dla Zwierząt
12. Foodsharing Polska
13. Foodsharing Toruń
14. Fundacja "Ekopotencjał – Przestrzeń Możliwości"
15. Fundacja Aquila
16. Fundacja Centrum Edukacji Baza
17. Fundacja Chlorofil
18. Fundacja To Proste
19. Fundacja Klub Myśli Ekologicznej

20. Fundacja Lambda Polska
21. Fundacja MARE
22. Fundacja Perspektywa
23. Fundacja Prawnej Ochrony Zwierząt Lex Nova
24. Fundacja ProVeg
25. Fundacja Psubraty
26. Fundacja Rething
27. Fundacja Rzecz Społeczna
28. Fundacja Szkatułka
29. Fundacja Zielone Światło
30. Fundacja Zwierzęta Niczyje
31. Inicjatywa Gdańsk bez granic
32. Grupa Społeczni Opiekunowie Drzew - Toruń
33. Halo Tu Fauna
34. invECO
35. Istota
36. Kolektyw Przełom
37. Kongres Ruchów Miejskich
38. Miastozdżiczenie
39. Inicjatywa Mikołów - Roślinne Yeah
40. Młodzieżowy Strajk Klimatyczny
41. Fundacja Oficyna 21
42. Podróże z Pazurem
43. Inicjatywa Polska Dla Zwierząt
44. Fundacja Przestrzeń do życia
45. Fundacja Rodzic w Mieście
46. Fundacja Rodzice dla Klimatu
47. Inicjatywa Roślinna Strona
48. Inicjatywa RUCH zaNIEdbani
49. Śląski Ruch Klimatyczny
50. Społeczna Straż Ochrony Zieleni Szczecina

51. Stowarzyszenia Mężczyźni Przeciw Przemocy
52. Stowarzyszenia Protest Porszewice
53. Stowarzyszenie "Nasz Bóbr"
54. Stowarzyszenie Jestem na pTAK!
55. Stowarzyszenie Kraków dla Mieszkańców
56. Stowarzyszenie LUWIA
57. Stowarzyszenie na rzecz Azylu dla Świń Chrumkowo
58. Stowarzyszenie Przyjaciele Kubusia
59. Stowarzyszenie Równość
60. Stowarzyszenie Stop Stereotypom
61. Stowarzyszenie Tarnowska Rospuda
62. Fundacja "W imię Zwierząt"
63. Stowarzyszenie Wawelska Kooperatywa Spożywcza
64. Wagateka
65. Inicjatywa Wiosna bez Barier
66. Fundacja Reaktyw
67. Stowarzyszenie Społeczno - Oświatowe Gminy Międzyrzec
68. Fundacja Ludzie z Natury
69. Fundacja Onkologiczna Rakiety
70. Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie